

БЕОГРАД - На данашњи дан 1865. председник САД Абрахам Линколн смртно је рањен у атентату, неколико дана после окончања четворогодишњег Америчког грађанског рата и пораза јужних држава Конфедерације. На њега је у ложи вашингтонског позоришта "Форд Тхеатре" пуцао наводно умно поремећени глумац, присталица поражених јужњака Џон Бут. Линколн је следећег јутра подлегао повредама.

Данас је недеља, 14. април, 105. дан 2024. До краја године има 261 дан.

1629- Рођен је холандски астроном, математичар и физичар Кристијан Хајгенс, који је 1655. открио тајну изгледа Сатурновог прстена посматраног са Земље и објаснио промене тог изгледа током хелиоцентричног кретања Сатурна. Открио је и Сатурнов сателит Титан и тачно одредио трајање његове еволуције. Закључио је да су меридијани Земље елиптични, спљоштени на половима због ротације планете. Пронашао је законе судара тела, поставио закон центрифугалне силе, засновао ундулациону теорију светлости, објаснио начин простирања светлости ("Хајгенсов принцип"). Конструисао је часовник са секундарним клатном ("Хорологиум осцилаториум") за мерење времена при астрономским посматрањима. У сарадњи с братом конструисао је више астрономских дурбина великих жижних даљина.

1685- Умро је енглески писац Томас Отвеј, драмски писац. Представник је такозване "херојске драме" својеврсног споја између елизабетанске књижевне баштине и француског класицизма. Дела: "Спасена Венеција", "Сироче", "Дон Карлос".

1759- Умро је немачки композитор Георг Фридрих Хендл, уз Јохана Себастијана Баха најистакнутији представник барока у музици. Већи део живота провео је у Лондону као директор Краљевске музичке академије (од 1719.). Стварао је опере изразите драматике и богате мелодике, у жанру италијанских опера-серија. Дела: опере "Риналдо", "Јулије Цезар", "Александар", "Ксеркс", ораторијуми "Месија", "Израел у Египту", "Јуда Макабејац", "Самсон", "Саул", оркестарске свите "Музика на води", "Музика

за ватромет".

1849- На иницијативу вође Мађарске револуције Лајоша Кошута, мађарска Народна скупштина је у Дебрецину прогласила независност Мађарске од Аустрије, свргавање Хабзбуршке династије и изјаснила се за републику.

1862- Рођен је руски државник Петар Аркадијевич Столипин, председник владе Русије од 1906. до септембра 1911. кад је убијен у атентату у Кијеву. Спровео је низ економских реформи у духу либерализма. Мере које је предузео на селу бољшевици су касније тумачили као "стопинску аграрну реформу" изведену у корист богатих сељака, кулака.

1863- Кнез Михаило Обреновић организовао је прве галопске трке на кружној стази у Београду. Прво београдско тркалиште било је уређено недалеко од гробља, поред Цариградског друма (данас булевар Краља Александра), где су тада приређивани вашари, на чистини испод данашњег хотела Метропол. Тркачка стаза била је дужине око 1350 метара. Оснивањем Дунавског кола јахача у Београду 1890. спортско коњарство је добило посебан замах у тадасњој Краљевини Србији.

1865- Председник САД Абрахам Линколн смртно је рањен у атентату, неколико дана после окончања четворогодишњег Америчког грађанског рата и пораза јужних држава Конфедерације. На њега је у ложи вашингтонског позоришта "Форд Тхеатре" пуцао наводно умно поремећени глумац, присталица поражених јужњака Џон Бут. Линколн је следећег јутра подлегао повредама.

1904- Рођен је енглески глумац Џон Артур Гилгуд, бриљантан тумач ликова у комадима Вилијама Шекспира, Оскара Вајлда и Ноела Кауарда. Успешно се опробао и као позоришни редитељ и играо у више филмова, у којима је такође исказао велики глумачки сензибилитет. Написао је књигу сећања "Ране сцене". Филмови: "Тајни агент", "Премијер", "Артур" (Оскар), "Јулије Цезар", "Пут око света за 80 дана".

1914- Умро је амерички филозоф и логичар Чарлс Сандерс Пирс, оснивач прагматизма, правца којег је касније развио Вилијам Џејмс. Веровао је да идеје најбоље могу да буду испитане истраживањем последица које изазивају. Углавном је радио у владиним службама. Дела: "Прагматизам", постхумно "Сабрани списи".

1917- Умро је пољски лекар и филолог Лазар Лудвиг Заменхоф, творац међународног језика есперанто. Први уџбеник тог језика објавио је 1887. под псеудонимом др Есперанто (онај који се нада). Есперанто није постао међународни језик у широкој употреби како се надао његов творац, али је најважнији и најраширенији од свих вештачких језика.

1929- Рођен је алжирски државник Шадли Бенџедид, председник Алжира од 1979. до 1992.

1930- Самоубиство је извршио руски писац Владимир Владимирович Мајаковски, утемељитељ руског футуризма. Знатно је утицао на низ руских и европских песника. Дела: збирке песама и поема "Ја!", "Владимир Мајаковски", "Облак у панталонама", "Рат и свет", "Човек", "Све што је написао Владимир Мајаковски", "150.000.000", "Мајаковски се смешка", "Мајаковски се смеје", "Мајаковски се руга", "Песме о револуцији", "О томе", "Владимир Иљич Лењин", "Добро!", драме "Стеница", "Хладан туш".

1931- У Шпанији је срушена диктатура генерала Прима де Ривере, краљ Алфонсо XIII побегао је затим из земље и проглашена је република с председником привремене владе Алкалом Замором. Републику је 1939. после трогодишњег грађанског рата, укинуо генерал Франциско Франко, потом дугогодишњи диктатор Шпаније. Алфонсо XIII се више никада није вратио у земљу али је Франко за престо припремао његовог наследника Хуана Карлоса Бурбонског.

1945- Америчко ратно ваздухопловство је у Другом светском рату током бомбардовања Токија погодило и палату јапанског цара.

1969- Умро је српски књижевни историчар Петар Колендић, професор Београдског универзитета, члан Српске академије наука и уметности. Објавио је велики број научних студија, расправа и чланака из старије, нарочито дубровачке и далматинске књижевности.

1986- Умрла је француска књижевница Симон де Бовоар, егзистенцијалиста, аутор

романа, позоришних комада и филозофских есеја. Дела: романи "Мандарини", "Лепе слике", "Други пол", мемоари "Успомене добро васпитане девојке".

1988- После шестогодишњих преговора, у Женеви су шефови дипломатија Авганистана и Пакистана потписали споразум о Авганистану, а Совјетски Савез и САД дали су изјаве о немешању и неинтервенцији. Споразумом је предвиђен добровољни повратак авганистанских избеглица из Пакистана и повлачење совјетских трупа из Авганистана у року од девет месеци, почев од 15. маја 1988.

1994- Два америчка војна авиона типа "Ф-15" грешком су изнад северног Ирака оборила два америчка војна хеликоптера, при чему је погинуло 26 особа.

1999- НАТО авиони су на путу Ћаковица-Призрен - усред дана, при потпуно ведром времену - бомбардовали две колоне албанских избеглица које су се враћале кућама, усмртивши најмање 75 људи, што је описано као "грешка".

1999- НАТО авиони су бомбама тешко оштетили мост преко Лима у Доњој Бистрици између Прибоја и Пријепоља, а у поновљеном нападу сутрадан мост је срушен, чиме је прекинут саобраћај на прузи Београд-Бар.

1999- Пакистан је - три дана после сличног експеримента Индије - успешно испробао балистичку ракету домета 2.000 километара, способну да носи нуклеарне пројектиле.

2000- Руска Државна дума (доњи дом руске скупштине) ратификовала је, после година одлагања, споразум СТАРТ-2 о смањењу нуклеарног наоружања.

2002- Председник Венецуеле Уго Чавес тријумфално се вратио у председничку палату, два дана пошто је покушан државни удар против њега током којег је привремено збачен са власти.

2003- Американци су у Багдаду ухапсили палестинског терористу Абу Абаса, оптуженог да је организовао отмицу путничког брода "Акиле Лауро" 1985. када је убијен један Американац.

2006- У Приштини је у 70. години умро дугогодишњи албански комунистички лидер на Косову и Метохији Махмут Бакали који се почетком 90-тих и отворено приклонио сепаратистима.

2007- Најмање 37 људи погинуло је а 50 рањено у експлозији аутомобила бомбе на аутобуској станици у ирачком шиитском граду Карбали. Напад се догодио око 200 метара од светилишта Имам Хусеин, где је сахрањен унук пророка Мухамеда (једно од најважнијих светих места за шиите). Карбала се налази око 80 километара јужно од Багдада.

2008- Умро је Оли Џонстон, творац Бамбија, један од највећих аниматора свих времена и последњи припадник легендарне прве генерације цртача компаније "Волт Дизни". Учествовао је у анимацији и реализацији класика цртаног филма као што су "Снежана и седам патуљака", "Пинокио", "Пепељуга", "Успавана лепотица", "Сто и један далматинац", "Алиса у земљи чуда", "Књига о џунгли".

2010- Приликом серије земљотреса који су погодили југозападну кинеску провинцију Ђингхај у подручју Тибета, погинула је 2.039 особа а повређено је више од 12.000, при чему су стотине нестале, а око 100.000 је остало без крова над главом.

2010- Догодила се ерупција вулкана Ејафјалајокул на Исланду због чега је као последица избацавања велике количине пепела данима обустављен авионски саобраћај изнад северног дела Европе.

2018 - САД, Британија и Француска извеле су ваздушне ударе на Сирију. Амерички министар одбране Џим Матис и генерал Џозеф Данфорд навели су да су ракете с бродова и авиона погодиле три главна хемијска постројења. Матис је навео да је напад био једнократан удар како Асад не би поновио употребу хемијског оружја. Сиријска војска саопштила је да није било жртава. Руски председник Владимир Путин осудио је напад а званична Москва сазвала је хитан састанак Савета безбедности УН.

2018 - Умро је Милош Форман, чешко-амерички филмски редитељ, добитник Оскара. Светску славу је стекао филмовима "Лет изнад кукавичјег гнезда" и "Амадеус". Рођен је у граду Часлав, у централном делу Чешке 1932, а у САД се преселио после Прашког пролећа 1968. У Сједињеним Државама био је и професор на универзитету Колумбија.

2019 - Преминула је Мира Марковић, супруга дугогодишњег председника Србије и СР Југославије Слободана Милошевића. Била је професор социологије на Природно математичком факултету Универзитета у Београду, као и челник Југословенске удружене левице.

2020 - Умро је Миодраг Лазић, лекар, хирург. У периоду од 1991. до 1996. био је ратни хирург добровољац. Одликован је Орденом Светог Саве. Аутор је књиге: "Дневник ратног хирурга".